

Теорія та методика навчання

УДК 378.147:81'25

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17187854>

**Методичні засади укладання та апробації навчального посібника
Switch Over. Part 4. Study Guide To Translation and Interpretation у підготовці
майбутніх перекладачів**

Світлана Радецька

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

s.radetska@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0001-7308-8179

Оксана Мілова

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

o.milova@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0002-9443-3565

Прийнято: 12.09.2025 | Опубліковано: 23.09.2025

Анотація: Метою статті є висвітлення методичних засад укладання та апробації навчального посібника *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation* як сучасного ресурсу підготовки перекладачів у закладах вищої освіти. Дослідження орієнтоване на обґрунтування принципів його побудови, аналіз результатів практичного використання та з'ясування потенціалу посібника в контексті формування перекладацької компетентності.

Методи дослідження включають аналіз сучасних підходів до навчання перекладу, компаративний розгляд українських та зарубіжних методичних напрацювань, спостереження за навчальним процесом, анкетування та порівняльний аналіз результатів діагностичних зрізів студентів.

*Результати апробації, що проводилася серед студентів старших курсів, засвідчили ефективність використання посібника. Встановлено, що його структура, побудована на принципах комунікативності, автентичності, інтегративності та поступового ускладнення матеріалу, сприяє розвитку як письмових, так і усних перекладацьких навичок. Навчальний матеріал, представлений у межах блоків *Lead-in*, *Translation Warm-up*, *Use of Language*, *Interpretation*, *Translation*, *Study Skills* та *Self-study Activities*, стимулює аналітичне мислення, розвиває уміння працювати з безеквівалентною лексикою й формує термінологічну компетентність. Порівняльний аналіз результатів початкових і підсумкових зрізів показав зростання рівня володіння письмовим перекладом із 45 % до 72 %, а усним — із 31 % до 64 %.*

*У висновках підкреслено, що посібник є не лише практичним інструментом для викладання, а й частиною комплексної серії *Study Guide to Translation and Interpretation*, призначеної для послідовного використання протягом чотирьох років навчання. Це забезпечує системний розвиток перекладацької компетентності студентів від базового рівня до професійного. Водночас визначено напрями удосконалення: розширення блоку вправ з усного перекладу, запровадження онлайн-компонентів, інтеграція міждисциплінарних завдань.*

*Таким чином, результати дослідження підтверджують, що *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation* є інноваційним навчально-методичним комплексом, який відповідає сучасним вимогам професійної освіти та сприяє підготовці конкурентоспроможних перекладачів у глобалізованому освітньому й професійному просторі.*

Ключові слова: *перекладацька компетентність, навчальний посібник, методика викладання, апробація, автентичні матеріали, усний переклад, глосарій.*

Methodological Principles of Creating and Testing the Textbook *Switch Over*.

Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation in Training Future Translators

Svitlana Radetska

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

s.radetska@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0001-7308-8179

Oksana Milova

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

o.milova@kubg.edu.ua

ORCID: 0000-0002-9443-3565

Abstract: *The objective of the article is to highlight the methodological foundations of compiling and testing the textbook Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation as a modern resource for translator training in higher education. The study focuses on identifying its underlying principles, analyzing the outcomes of its practical implementation, and outlining its potential in the context of developing translation competence.*

The methods employed include the analysis of contemporary approaches to teaching translation, comparative study of Ukrainian and international methodological contributions, classroom observation, student surveys, and comparative testing.

The findings of the textbook pilot testing, conducted among senior-year students, confirmed its efficiency. It was established that the structure, built on the principles of communicativeness, authenticity, integration, and gradual complication, fosters the development of both written and oral translation skills. Studying materials in the Lead-

in, Translation Warm-up, Use of Language, Interpretation, Translation, Study Skills, and Self-study Activities sections stimulates analytical thinking, enhances the ability to work with culture-specific vocabulary, and fosters terminology competence. Comparative testing revealed significant progress: the percentage of students with advanced written translation skills increased from 45% to 72%, and oral translation proficiency rose from 31% to 64%.

The study concludes that the textbook is not only a practical teaching tool but also a part of the series Study Guide to Translation and Interpretation, created for consistent use throughout the four years of translator training. This concept ensures a systematic development of translation competence from the basic to the professional level. Areas for improvement include expanding oral translation exercises, introducing online components, and integrating interdisciplinary tasks.

Therefore, the study confirms that Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation represents an innovative and practically significant methodological complex that meets the requirements of modern professional education and fosters the training of competitive translators in the globalized educational and professional environment.

Keywords: *translation competence, study guide, teaching methodology, piloting, authentic materials, interpreting, glossary.*

Постановка проблеми. Сучасний світ характеризується динамічними процесами глобалізації, інтеграції та інтеркультурної взаємодії. У цих умовах зростає роль перекладача як посередника між культурами, який забезпечує не лише точну передачу інформації, а й гармонійну комунікацію між представниками різних мовних спільнот. Підготовка перекладачів у закладах вищої освіти вимагає комплексного та комунікативно орієнтованого підходу. Сучасні дослідження [1, 4] підкреслюють необхідність поєднання автентичних матеріалів, міжкультурної компетентності та формування критичного мислення.

Тому створення навчальних посібників нового покоління, що інтегрують ці аспекти, є актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить, що сучасна методика навчання перекладу розвивається у кількох взаємодоповнювальних напрямках. Проблематика підготовки майбутніх перекладачів широко висвітлювалася у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, С. Рибачок досліджує комунікативні стратегії у сучасному мовознавстві, що безпосередньо впливають на формування перекладацької компетентності [1]. Дж. Хаус розробила модель оцінювання якості перекладу, яка дозволяє здійснювати об'єктивний аналіз відповідності перекладу вихідному тексту [2], і ця модель пройшла ряд апробацій та довела свою валідність та актуальність [3]. Л. Черноватий заклав методичні основи навчання перекладу як спеціальності, виокремивши етапи та принципи професійної підготовки [4]. В. Карабан зосередився на особливостях перекладу науково-технічної літератури, що сприяло систематизації перекладацьких трансформацій [5]. І. Ганжа запропонувала типологію вправ у навчанні перекладу, орієнтованих на розвиток практичних навичок [6]. О. Семенюк розглянула лексико-граматичні аспекти формування перекладацької компетентності [7], тоді як Л. Олексієнко та Г. Луканська дослідили компетентнісну парадигму підготовки перекладачів в університетах Австрії [8]. І. Корунець приділив увагу теоретичним і практичним засадам перекладознавства [9]. Д. Каттан обґрунтував культурний вимір перекладу та роль міжкультурної медіації [10]. М. Хіменес-Креспо дослідила особливості онлайн-навчання перекладу [11], а О. Бігич – значення автономії у вивченні мов [12]. А. Пім і Хао Цзянь представили глобальний підхід до методики викладання перекладу [13]. М. Стріха у своїх працях акцентував увагу на ролі українського перекладу в літературному та націєтворчому процесах [14]. М. Маклафлін підкреслив значення автентичних текстів у професійній підготовці перекладачів [15]. Емпіричні праці підтверджують ефективність

компетентнісного підходу у поєднанні з цифровими технологіями та аналізують результати експериментального навчання [16].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний доробок у сфері методики викладання перекладу, недостатньо дослідженою залишається проблема створення комплексних навчальних посібників, які б інтегрували різні види перекладацької діяльності: письмовий переклад, усний послідовний переклад, переклад з аркуша та на слух. Більшість існуючих посібників зосереджуються на окремих галузях перекладу (юридичному, економічному, художньому), що звужує можливості комплексної підготовки студентів. Також недостатньо уваги приділено аналізу ефективності таких посібників на основі результатів їхньої апробації у студентському середовищі. Це ускладнює процес розроблення сучасних методичних матеріалів, орієнтованих на формування комплексної перекладацької компетентності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Метою статті є аналіз процесу укладання та апробації навчального посібника *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation* як інноваційного засобу формування перекладацької компетентності. Завдання дослідження полягають у:

1. розкритті специфіки структури та змістового наповнення посібника;
2. з'ясуванні методичних принципів його укладання;
3. аналізі результатів апробації посібника серед студентів старших курсів;
4. визначенні переваг і недоліків посібника та окресленні перспектив його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Навчальний посібник *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation* укладено з урахуванням сучасних методичних засад викладання перекладу у вищій школі. Його структура відповідає принципам **комунікативності, автентичності, інтегративності та поступового**

ускладнення матеріалу, що забезпечує системний розвиток перекладацької компетентності.

1. Lead-in (вступні завдання)

Перший компонент кожного розділу посібника виконує мотиваційну та комунікативну функції. Завдання, що містяться у цьому блоці, активізують попередні знання студентів, створюють тематичне поле та занурюють у проблематику розділу. Це відповідає принципу **комунікативності**, який, є ключовим для формування професійних компетентностей майбутніх перекладачів [1, 4]. Серед прикладів завдань: дискусії на актуальні теми, аналіз цитат, формування та презентація власної точки зору або узагальнення групового обговорення. Методична мета передбачає розвиток навичок аргументації та підготовка до роботи з текстами.

2. Translation Warm-up (розминка для перекладу)

Цей блок містить добірку коротких вправ, які спрямовані на переклад культурно маркованих одиниць: прислів'їв, крилатих висловів, афоризмів. Завдання допомагають поступово «занурюватися» в перекладацький процес, розвивати мовне чуття і гнучкість мислення. Приклади завдань: переклад афоризмів відомих людей; добір варіантів адаптації реалій. Методична мета полягає у формуванні навичок роботи з безеквівалентною лексикою, що узгоджується з підходами В. Карабана [5] щодо перекладу культурних реалій та рекомендаціями, щодо використання різнорівневих за складністю вправ [6].

3. Use of Language (лексико-граматичні завдання)

Окремий блок спрямований на розвиток граматичних та лексичних навичок, а також розширення термінологічної бази. Тут пропонуються вправи на трансформацію синтаксичних структур, переклад ідіоматичних виразів, створення власних глосаріїв. Методична мета таких вправ полягає у формуванні **лінгвістичної компетентності**, що, за О. Семенюк [7, с. 23], є підґрунтям для

якісного виконання перекладу і підтримується компетентністною парадигмою [8].

4. Translation, Interpretation (основний блок перекладацьких завдань)

Цей блок посібника становить ядро практичної перекладацької підготовки студентів, оскільки спрямований на формування фахових навичок письмового й усного перекладу. Широкий спектр завдань, представлений у його межах, охоплює основні типи перекладацької діяльності:

- письмовий переклад публіцистичних, наукових і художніх текстів;
- усний переклад уривків інтерв'ю, публічних виступів і промов;
- переклад з аркуша – виконання перекладу без попереднього ознайомлення з текстом;
- переклад на слух із використанням автентичних аудіо- та відеофрагментів.

Блок побудовано відповідно до принципу **автентичності**, який, за І. Корунцем [9], сприяє наближенню навчального процесу до реальних умов професійної перекладацької діяльності. Такий підхід також узгоджується з концепцією Д. Катана [10], який наголошує на важливості міжкультурної медіації у процесі навчання перекладу.

5. Study Skills (навички навчання)

Включення до структури посібника блоку **Study Skills** має обґрунтоване методичне підґрунття. Цей блок спрямований на розвиток навичок автономного навчання та когнітивної рефлексії студентів [11]. Автономне навчання є одним із ключових чинників формування перекладацької компетентності, оскільки сприяє розвитку здатності студентів критично оцінювати власні досягнення та коригувати навчальні стратегії. Наприклад, вправа з активного слухання та послідовного перекладу, передбачена в одному з навчальних модулів, забезпечує формування навичок комунікативної уваги та інтерпретаційної точності.

6. Self-study Activities (завдання для самостійного опрацювання)

Блок **Self-study Activities** спрямований на індивідуалізацію навчального процесу та формування відповідальності студентів за власний професійний розвиток. За О. Бігич [12, с. 121–133], організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення перекладу забезпечує не лише засвоєння мовного матеріалу, але й сприяє розвитку професійної гнучкості. Запропоновані завдання – від порівняльного аналізу перекладів до вправ із культурними реаліями – відповідають принципу проблемного навчання та концепції ситуативного підходу, який, за Л. Черноватим [4, с. 98–115], стимулює критичне мислення й формує стійкі перекладацькі стратегії.

Додаткову цінність ці блоки мають у контексті формування міжкультурної компетентності. Робота з культурними реаліями та адаптація перекладу під конкретну цільову аудиторію є невід’ємною складовою професійної підготовки перекладача.

Важливим є й той факт, що **Self-study Activities** дозволяють інтегрувати принцип колаборативного навчання [13]. Робота у парах і групах сприяє взаємному навчанню, а отже – розвитку соціально-комунікативних умінь, критично важливих для перекладача. Досвід апробації підтвердив, що студенти високо оцінюють саме ті завдання, які передбачають порівняння варіантів перекладу, взаємне редагування та групові обговорення.

Таким чином, розділи **Study Skills** та **Self-study Activities** не лише доповнюють традиційні блоки посібника, а й забезпечують перехід від репродуктивних завдань до творчих і рефлексивних форм навчальної діяльності. Вони розвивають ключові для майбутнього перекладача компетентності: автономність, міжкультурну чутливість, здатність до критичного аналізу та самовдосконалення.

Отже, побудова посібника за принципом **поступового ускладнення завдань** – від активізації знань і підготовки до перекладу (Lead-in, Translation

Warm-up) до складних професійно орієнтованих видів діяльності (усний переклад, робота з глосарієм, культурна адаптація) – дає змогу студентам комплексно розвивати перекладацькі навички у реалістичному навчальному середовищі.

Апробація навчального посібника *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation* проводилася упродовж першого семестру 2024 року на факультеті романо-германської філології. Метою апробації було перевірити ефективність структурних компонентів посібника, виявити рівень його практичної придатності для формування перекладацької компетентності студентів та оцінити відповідність навчального матеріалу сучасним вимогам підготовки перекладачів у закладах вищої освіти. Теоретичне підґрунтя для аналізу забезпечували сучасні дослідження у сфері перекладознавства, розглянуті у цій статті, які слугували основою для укладання посібника.

До апробації було залучено 48 студентів 4 курсу освітньої програми «Англійська мова та література (переклад включно), перша – англійська». Заняття проводилися тричі на тиждень у рамках дисципліни «Практика письмового та усного перекладу», загалом – 96 аудиторних годин.

Процедура апробації передбачала: використання посібника як основного навчального матеріалу, поєднання аудиторної роботи з виконанням індивідуальних завдань, проведення контрольних зрізів знань, анкетування студентів і систематичне спостереження викладачами за навчальним процесом.

Апробація

На першому занятті студенти виконали тестові завдання з письмового та усного перекладу. Аналіз результатів продемонстрував, що більшість студентів володіє належним рівнем навичок письмового перекладу. Водночас було зафіксовано суттєві труднощі при виконанні усного перекладу та під час роботи з безеквівалентною лексикою. Отримані результати корелюються з висновками

В. Карабана щодо необхідності системної та цілеспрямованої роботи з метою формування необхідних перекладацьких умінь та навичок [5, с. 145–168].

Дискусійні завдання з розділу **Lead-in** допомогли залучити до роботи навіть студентів із нижчим рівнем мовної підготовки. Подібний підхід узгоджується з принципом комунікативності у навчанні перекладу.

Виконуючи завдання з розділу **Translation Warm-up**, студенти поступово навчалися створювати кілька варіантів перекладу та обґрунтовувати їх.

Систематизація знань з граматики та фразеології у межах розділу **Use of Language** сприяла підвищенню точності перекладу. Цей результат узгоджується з підходом В. Карабана, який акцентує увагу на важливості лексико-граматичної корекції у процесі навчання перекладачів [5, с. 145–168].

Використання автентичних текстів для перекладу з аркуша у розділах **Translation and Interpretation** сприяли розвитку оперативного мислення студентів.

У кінці семестру студенти знову виконали тестові завдання з письмового та усного перекладу. Порівняльний аналіз результатів показав суттєвий прогрес:

- кількість студентів, які демонстрували високий рівень письмового перекладу, зросла з 45 % до 72 %;
- рівень успішності в усному перекладі піднявся з 31 % до 64 %;
- навички роботи з безеквівалентною лексикою значно покращилися (кількість правильних рішень зросла з 38 % до 70 %).

Отримані дані засвідчили, що використання посібника сприяло розвитку не лише мовної та лексико-граматичної компетентності, а й формуванню аналітичних навичок та міжкультурної компетентності студентів.

В Таблиці 1 наведені результати анкетування студентів. Анкетування підтвердило ефективність використання автентичних матеріалів та завдань з усного перекладу, що збігається з підходами сучасних дослідників до розвитку перекладацької компетентності [15, 16]. Викладачі, які працювали з

респондентами відзначили позитивний вплив групових форм роботи, що сприяли формуванню критичного мислення та професійної рефлексії [17, р. 498–512].

Таблиця 1

Результати опитування студентів щодо ефективності використання посібника

Критерій оцінювання	Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)
Розвиток перекладацької компетентності	72	4	4
Інтеграція теорії та практики	68	26	6
Мотивація до вивчення перекладу	75	19	6
Якість добору автентичних текстів	85	11	4
Чіткість і зручність структури посібника	82	10	8
Розвиток критичного та аналітичного мислення	88	6	6

Отримані результати засвідчують, що більшість студентів високо оцінили посібник за критеріями мотивації, використання автентичних матеріалів і розвитку перекладацької компетентності. Серед опцій щодо покращення посібника зазначили необхідність розширення кількості вправ для усного перекладу.

Висновки. Проведене дослідження дало змогу комплексно оцінити навчальний посібник *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and*

Interpretation як сучасний методичний ресурс для формування перекладацької компетентності студентів. У процесі аналізу було виявлено, що структура посібника вирізняється логічною послідовністю та чіткою організацією навчального матеріалу, який поєднує як теоретичні, так і практичні компоненти. Запропоновані завдання сприяють розвитку професійних умінь майбутніх перекладачів, зокрема роботи з автентичними текстами, термінологічними одиницями та культурно маркованою лексикою.

Апробація посібника упродовж першого семестру 2024 року підтвердила його ефективність у підвищенні рівня перекладацької підготовки студентів. Результати порівняльного аналізу знань і навичок студентів на початку та наприкінці семестру показали суттєве зростання рівня володіння як письмовим, так і усним перекладом, а також підвищення здатності працювати з безеквівалентною лексикою. Студенти відзначили особливу цінність використання автентичних матеріалів, застосування групових форм роботи та інтеграції вправ, спрямованих на розвиток усного перекладу, оскільки вони максимально наближають навчальний процес до умов реальної перекладацької практики.

Спостереження викладачів засвідчили зростання навчальної мотивації студентів, посилення їхньої когнітивної активності та розвиток критичного мислення. Позитивним чинником виявилася також інтеграція термінологічної роботи через укладання глосаріїв, що не лише розширює словниковий запас, а й формує навички професійної самоосвіти.

Важливо зазначити, що даний посібник є складовою частиною серії навчально-методичних матеріалів, розроблених для послідовного використання протягом усього періоду підготовки перекладачів – з 1-го по 4-й курс. Така концепція забезпечує поступовий і системний розвиток перекладацької компетентності, дозволяючи студентам рухатися від базових умінь до високопрофесійного рівня.

Попри окремі недоліки – недостатню кількість вправ для усного перекладу – посібник у цілому отримав високу оцінку як з боку студентів, так і викладачів. Перспективними шляхами його вдосконалення можна вважати: розширення блоку вправ із усного перекладу; введення інтерактивних онлайн-компонентів (аудіо-, відеоматеріалів, електронних словників); доповнення кейсами з реальної перекладацької практики та завданнями міждисциплінарного характеру.

Отже, результати дослідження доводять, що *Switch Over. Part 4. Study Guide to Translation and Interpretation* є інноваційним і практично значущим навчально-методичним комплексом, який відповідає вимогам сучасної професійної освіти. Його використання сприяє комплексному розвитку перекладацької компетентності, формуванню міжкультурної обізнаності та підготовці студентів до реальних викликів майбутньої професійної діяльності. У поєднанні з іншими частинами серії він має потенціал стати цілісною системою навчально-методичного забезпечення підготовки перекладачів у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Рибачок С. О. Новітня парадигма сучасної комунікації: перекладацькі стратегії та підходи : монографія. Вінниця : ВНУ ім. М. Коцюбинського, 2023. 312 с.
2. House J. Translation Quality Assessment. London : Routledge, 2015. 200 p.
3. He H., Amini M., Ganapathy M., Che Lah S. The application of Juliane House's translation quality assessment model in the English translation of Yu Hua's 'Yanre de xiatian' // Cogent Arts & Humanities. 2024. Vol. 11, No. 1. Article 2386781. DOI: <https://doi.org/10.1080/23311983.2023.2386781>
4. Черноватий Л. М. Методика викладання перекладу як спеціальності. Вінниця : Нова книга, 2013. 376 с.

5. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.
6. Ганжа І. А. Теоретичні і практичні основи навчання перекладачів: методики перекладу різних типів тексту : дис. ... канд. філол. наук. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 258 с.
7. Семенюк О. І. Методика навчання перекладу у вищій школі. Київ : Либідь, 2010. 312 с.
8. Олексієнко Л. А., Луканська Г. А. Компетентнісна парадигма професійної підготовки перекладачів в університетах Австрії. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series: Pedagogy and Psychology*. 2020. № 1(19). С. 235–242. DOI: <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2020-1-19-28>
9. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця : Нова книга, 2003. 448 с.
10. Katan D. *Translating Cultures*. 3rd ed. London : Routledge, 2021. 272 p.
11. Jiménez-Crespo M. A. The ‘technological turn’ in translation studies: Are we there yet? *Translation and Interpreting Studies*. 2020. Vol. 15, No. 1. P. 1–23. DOI: 10.1075/tis.00043.jim
12. Бігич О. Б. Самостійна робота студентів у процесі вивчення іноземної мови // Іноземні мови. 2013. № 2. С. 121–133.
13. Рум А., Hao Y. Teaching how to teach translation: tribulations of a tandem-learning model. *Perspectives: Studies in Translatology*. 2022. Vol. 30, No. 2. P. 275–291. DOI: 10.1080/0907676X.2021.1923201
14. Стріха М. В. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. Київ : Дух і Літера, 2020. 520 с. ISBN 978-966-378-769-5.
15. McLaughlin M. (ed.). The Future of Translation in Higher Education. *Translation and Interpreting Studies*. 2022. Special Issue. Vol. 17, No. 4. P. 389–412.

16. Онищенко М. Ю. Роль і важливість професійної підготовки перекладачів. *Проблеми лінгвістики та методики викладання іноземних мов*. 2023. № 3. С. 112–120.

17. Molina L., Hurtado Albir A. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functionalist Approach. *Meta: Journal des traducteurs*. 2002. Vol. 47, No. 4. P. 498–512.